

ZPRÁVA
O STRATIGRAFICKÉM PRŮZKUMU POVRCHOVÝCH ÚPRAV STĚN
URČENÝCH INTERIÉRŮ OBJEKTU ÚAM FF MMU
/BÝVALÉHO CHEMICKÉHO INSTITUTU/
JOŠTOVA 13, BRNO.

Fragment primární šablonové malby nalezený v přednáškové místnosti

Předkládá:
Mgr. Zoja Matulíková
Kounicova 1
602 00 Brno

Březen 2017

- ◆ PŘEDKLÁDANÁ DOKUMENTACE JE CHÁPÁNA JAKO ORIENTAČNÍ PODKLAD PRO PROJEKTANTA, ARCHITEKTA A PRACOVNÍKY PAMÁTKOVÉ PÉČE, A JAKO DOKLAD O EXISTENCI, STAVU A CHARAKTERU STARŠÍCH OMÍTKOVÝCH VRSTEV, VČETNĚ JEJICH BAREVNÝCH A POVRCHOVÝCH ÚPRAV.
- ◆ ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ UVEDENÁ V DOKUMENTACI **NENAHRAZUJÍ** ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ NPÚ,ÚOP. v BRNĚ SMYSLU § 14 ZÁKONA Č. 20/ 1987. O STÁTNÍ PAMÁTKOVÉ PÉČI.

I. LOKALIZACE PAMÁTKY

1. OKRES: Brno-město
2. OBEC: Brno-město
3. ADRESA: Joštova 13, Údolní 2
4. REJSTŘÍKOVÉ ČÍSLO OBJEKTU v ÚSKP: 18421/1-129 (starší r. č. 7579)
5. NÁZEV PAMÁTKY: určené interiéry objektu (přednášková místnost v II. NP, vstupní vestibul původního hlavního vchodu).

II. ÚDAJE O PAMÁTCE

1. SLOH: neoklasicismus
2. VZNIK: 1898 -1899
3. AUTOR PROJEKTU: Prof. arch. Ferdinand Hrach
4. MATERIÁL/TECHNIKA:
Přednášková místnost: primární omítky dvouvrstvé, na vápenné bázi, fragmenty dekorativní šablonové malby
Vstupní vestibul: omítky novodobé štukové bez dekorativních povrchových úprav
Interiérová chodba:

I. vrstva - omítky primární, dvouvrstvé na vápenné bázi. Na povrchu patrné fragmenty primární dekorativní malby.

II. vrstva - omítky sekundární, štukové, vápenné nátěry (fragmenty šablonové malby), následují vápenné a hlinkové nátěry související s utilitární výmalbou prostoru.

III. ÚDAJE O AKCI

1. INVESTOR PRŮZKUMU: Projekční kancelář INTAR a.s., Bezručova 81/17, 602 00 Brno
2. VÝCHOZÍ PODKLADY:
Sondážní průzkum a posouzení omítkových a barevných vrstev na místě samém.

IV. POPIS PAMÁTKY

Přednášková místnost

Místnost obdélného půdorysu s upravenou elevací pro účely přednáškového sálu. Vstup je druhotně situován v levém rohu čelní zdi (při současné úpravě dispozice). Zeď uličního průčelí je prolomena trojicí velkých trojdílných oken centrálního rizalitu s obloukovitě upravenou částí větracích křídel nad poutcem. Na profilaci poutce okenních rámců navazuje ve stejné výšce oken profilovaná štuková římsa obíhající po obvodu místnosti. Tvarově výraznější římsa pak souběžně s ní odděluje plochu fabionu. Obdobná profilace může rámovat i zrcadlo v ploše stropu.

Vstupní vestibul

Vestibul bývalého hlavního vstupu s dvanáctistupňovým schodištěm ústí do průběžné chodby spojující všechna křídla budovy. Vestibul je od průběžné chodby budovy oddělen dvoukřídlými prosklenými dveřmi. Stěny jsou v úrovni nejvyššího stupně schodiště horizontálně rozděleny profilovanou římsou, na níž dosedají patky pilastrů s hlavicemi, členící vertikálně plochu zdí na několik polí. Plastická výzdoba graduje nad hlavicemi pilastrů profilovanými římsami se zubořezem. Celá plocha stropu je rámována profilovaným štukovým zrcadlem.

Vestibul. Pohled od vstupních dveří směrem ke spojovací průběžné chodbě budovy.

Vestibul. Pohled na členění ploch zdí a stropu.

V. PRŮZKUMOVÁ ZPRÁVA

Dne 18. 02. 2017 byl na základě objednávky projekční kanceláře INTAR a. s., Bezručova 81/17, 602 00 Brno a v souladu s podmínkami Závazného stanoviska OPP MMB, proveden sondážní stratigrafický průzkum úprav stěn určených interiérů objektu. Konkrétně se jednalo o prostor přednáškové místnosti ve II. NP, vstupní vestibul původního vchodu z ulice Joštova a část navazující chodby v I. NP, kde má dojít k prolomení nového otvoru nově vzniklého zastřešeného patia.

Sondážní průzkum byl doplněn o průzkum povrchových úprav spojovacích dveří mezi vstupním vestibulem a spojovací chodbou.

Průzkum, který byl realizován za účelem zjištění stratigrafie a eventuálního možného stanovení primárních povrchových úprav určených místností, sestával z nedestruktivní a destruktivní metody. Cílem průzkumu však rovněž bylo vyloučit (eliminovat) případné možné poškození hodnotných historických úprav interiérů v souvislosti s plánovanými lokálními, invazivními zásahy, spojenými s trasováním nových instalací, či bouracími pracemi a v případě nálezů jim tyto práce přizpůsobit.

Přednášková místnost – fotodokumentace provedených sond

Obr. 1.

Obr. 2.

Obr. 1. Sonda č. 2 provedena po pravé straně okenní špalety. Na torzálně dochované primární vrstvě povrchové úpravy (kresba a rozvrh malby nečitelný) se vyskytuje až pět vrstev sekundární výmalby související s utilitárním využíváním prostoru

Obr. 2. Detail sondy č. 4, v níž byl jako v jediné zachycen nále z části dekorativní úpravy prostoru. Detail vegetabilního dekoru iluzivní šablonové malby tapety s motivem „bodlákového květu“ v teplých zemitých odstínech.

Obr. 3.

Obr. 4.

Obr. 3+ 4. Detaily sondy č. 4, v níž byl, jako jediné zachycen nále z části dekorativní úpravy prostoru. Detail vegetabilního dekoru iluzivní šablonové malby tapety s motivem „bodlákového květu“ v teplých zemitých odstínech.

Obr. 5.

Obr. 6.

Obr. 5+ 6. Sonda č. 6 byla provedena přes profilaci dekorativní mřížky krytu rozvodu odvětrávacího systému teplovzdušného vytápění. Celkový pohled a detail. Dekorativní úprava šablonové malby v ploše stěny je mechanicky odstraněna.

Obr. 7.

Obr. 8.

Obr. 7. Sonda č. 1 byla provedena v ploše zdi do uličního průčelí v zadní části místnosti. Dekorativní úprava šablonové malby v ploše stěny je mechanicky odstraněna.

Obr. 8. Sonda č. 5 byla provedena v ploše protilehlé zdi v přední části místnosti. V sondě byly obnaženy pouze druhotné technologické vrstvy rozsáhlých vysrávek. Spodní omítka je štuková, svrchní je na bázi sádry.

Průběžná chodba v I. NP.

Obr. 9.

Obr. 10.

Obr. 9. Sonda č. 2 byla provedena v ploše zdi směrem do nádvoří, přes profilaci pilastru až do okenní špalety. Na primární vrstvě omítky byly identifikovány fragmenty primární úpravy. Dekorativní malby

geometrizujícího charakteru, podtrhující členitost a plasticitu architektonických prvků dekorativním rámováním. Barevné odstíny zřejmě korespondovaly s dlažbou (hnědočervené, okrové, šedomodré apod.). Následuje technologická vrstva omítky pozdějších úprav a na ní se nachází zbytky šablonové malby stylizovaného dekoru v modrošedých tónech.

Obr. 10. Sonda č. 2 byla provedena v ploše zdi směrem do nádvoří, přes profilaci pilastru až do okenní špalety. Detail.

Obr. 11

Obr. 12.

Obr. 11. Sonda č. 2B byla provedena v ploše profilace okenní špalety – sekundární omítkové vrstvy.

Obr. 12. Sonda č. 3 byla provedena v ploše zdi v soklové partii. Fragmenty primární dekorativní malby hnědočervené barvy. Omítky ve spodních partiích byly nahrazeny novými. Na fotografii je patrná hranice napojení obou vrstev.

Dveře oddělující vstupní vestibul a průběžnou chodbu v I. NP

Obr. 13.

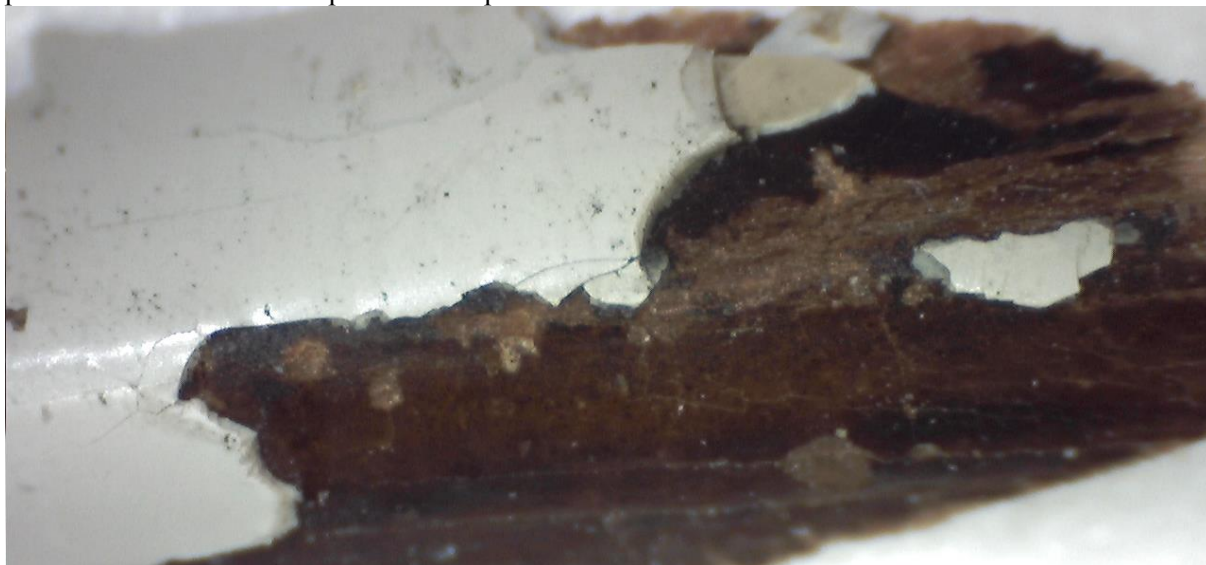
Obr. 14.

Obr. 13. Sonda č. 4 byla provedena přes profilaci křídel dveří mezi vestibulem a spojovací chodbou. V sondě na povrchu dřeva je zřetelně patrná primární úprava hnědým nátěrem.

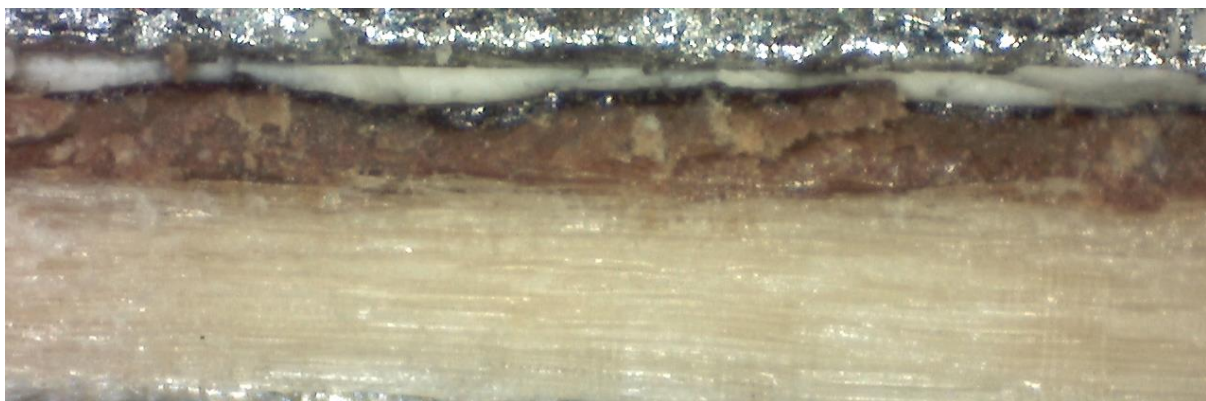
Obr. 14. Sonda č. 4 byla provedena přes profilaci křídel dveří mezi vestibulem a spojovací chodbou. V sondě na povrchu dřeva je zřetelně patrná primární úprava hnědým nátěrem. Detail místa odběru vzorku A.

Poznámka: Fotodokumentace povrchových úprav dveří je z důvodu bližší specifikace stratigrafie posloupnosti povrchových úprav doplněna o snímky vrstev při makroskopickém zvětšení. Fotografie jsou pořízeny amatérským digitálním mikroskopem a tyto výstupy není možno považovat za adekvátní laboratorní analýzu metodou optické mikroskopie. Laboratorní průzkum nebyl zadavatelem požadován.

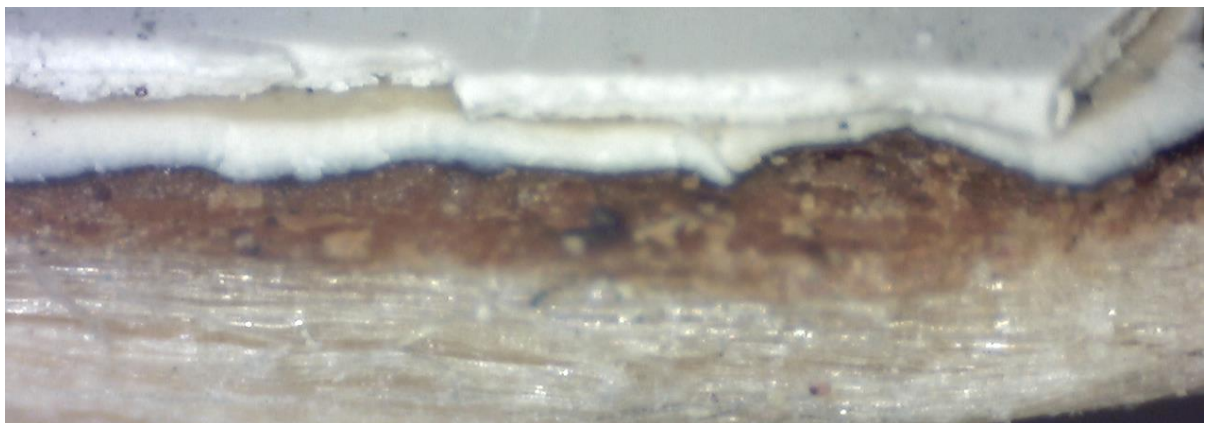
Vzorek A – výstavba povrchových úprav interiérových dveří oddělujících vstupní vestibul a průběžnou chodbu v I. NP. při makroskopickém zvětšení.

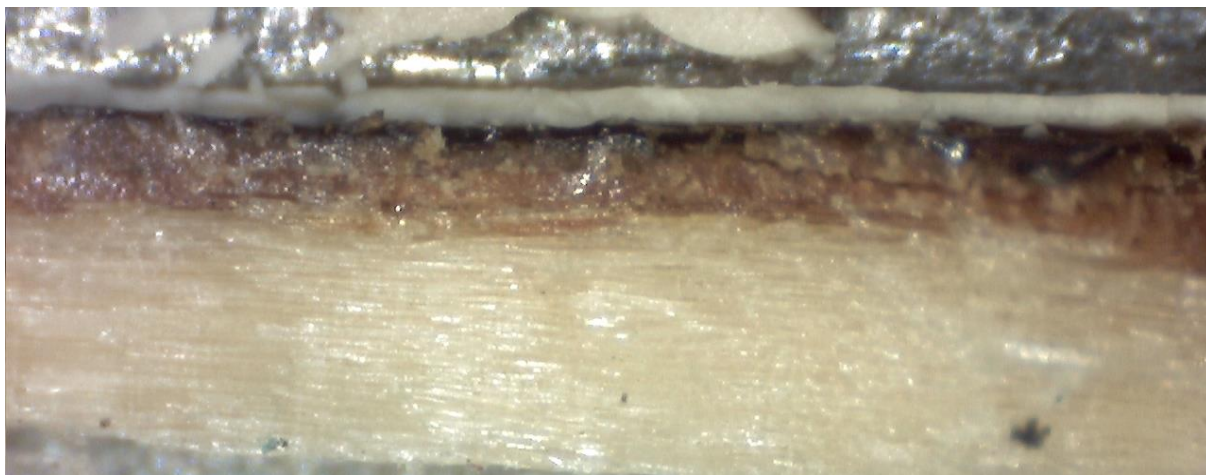
Vzorek A1 – Pohled shora. Na snímku povrchových úprav při makroskopickém zvětšení jsou na povrchu dřeva zřetelně patrné fragmenty krycího nátěru hnědé barvy s vlasečnicovými prasklinami v lakové vrstvě.

Vzorek A 2 – Výstavba povrchových úprav dřeva při makroskopickém zvětšení při pohledu v řezu. Na povrchu dřeva je patrná vrstva hnědého krycího nátěru opatřeného krycí ochranou lakovou vrstvou. Následují sekundární vrstvy krycími nátěry bílé barvy.

Vzorek A 3 – Výstavba povrchových úprav dřeva při makroskopickém zvětšení při pohledu v řezu. Na povrchu dřeva je patrná vrstva hnědého krycího nátěru opatřeného krycí ochranou lakovou vrstvou. Následují sekundární vrstvy krycími nátěry bílé barvy.

Vzorek A 4 – Výstavba povrchových úprav dřeva při makroskopickém zvětšení při pohledu v řezu. Na povrchu dřeva je patrná vrstva hnědého krycího nátěru opatřeného krycí ochranou lakovou vrstvou. Následují sekundární vrstvy krycími nátěry bílé barvy.

Vstupní vestibul

Obr. 15.

Obr. 16.

Obr. 15. Sonda č. 5 byla provedena přes profilaci zdi a pilastru (levá strana). Barevné odlišení tektonických prvků v šedém odstínu od světle okrových pasivních ploch je již výsledkem sekundárních úprav na novodobých vápenno cementových omítkách. Zřejmě se jedná o rozsáhlou opravu z 50. let 20. stol.

Obr. 16. Sonda č. 10 byla provedena přes profilaci zdi a pilastru (pravá strana). Barevné odlišení tektonických prvků v šedém odstínu od světle okrových pasivních ploch je již výsledkem sekundárních úprav na novodobých vápenno cementových omítkách. Zřejmě se jedná o rozsáhlou opravu z 50. let 20. stol.

VI. ZÁVĚR A VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU

Na základě provedeného průzkumu lze definovat dvě až tři zásadní etapy úprav interiérů.

I etapa - vznik 1897-1898

Přednášková místnost

Dekorativní malba imitující textilní či „koženou“ tapetu s plastickým vegetabilním vzorem „bodlákového květu“, provedená technikou šablon. Na hnědo-zeleném podkladu vystupující vegetabilní motivy květů ve světlé barvě (slonová kost, sv. okr). Plocha byla patrně rámována iluzivní

lištou a malbou iluzivního obkladu – lambrie v soklové partii. Dekorativní mřížky krytů teplovzdušného a větracího systému byly tmavě šedé.

Průběžná chodba I. NP

Dekorativní malba geometrizačního charakteru podtrhující členitost a plasticitu architektonických prvků dekorativním rámováním, odstíny zřejmě korespondovaly s dlažbou (hnědočervené, okrové, šedomodré apod.).

Vstupní vestibul

Primární omítky plošně odstraněno a nahrazeny novodobými vápeno cementovými! Teoreticky by mohly být dochovány fragmenty v ploše stropu, kde průzkum z důvodu nedostupnosti prováděn nebyl. Hypoteticky a zejména na základě mnohých analogií je více než pravděpodobné, že dekorativní výmalba zde byla poměrně zásadní a její barevnost zcela určitě korespondovala s barevností dochované dlažby a truhlářských prvků, konkrétně tmavě hnědou primární úpravou vstupních a spojovacích dveří nad schody. Mohlo se jednat i o malířskou imitaci odlišných kamenných materiálů. (kupř. žilkování mramoru, či strukturu pískovce apod. vyloučit nelze i úpravu detailů zlacením, či metálem.)

II. etapa – generální oprava fasády i interiéru – patrně po r. 1945

Přednášková místnost

Sekundární zásahy a vysprávky odlišnými materiály (sádra, cementové plomby, technologické vrstvy štukových omítek a vysprávek. Nebyla prokázána ucelenější výtvarná koncepce prostoru, spíše se jednalo o opakovanou utilitární výmalbu vápennými a hlinkovými technologiemi v monochromní barevnosti

Průběžná chodba I. NP

Na sjednocující štukové technologické vrstvě zachyceny fragmenty šablonové malby, patrně však jen v soklové partii.

Vstupní vestibul

Na novodobých omítkách je patrné barevné odlišení tektonických prvků od ploch technikou hlinkové malby. Monochromní malbou provedená světle okrová pasivní plocha v kombinaci se světle šedou malbou odlišenými tektonickými prvky – díky pilastrů. Spojovací dveře byly přetřeny krycími nátěry (lomené bílé, slonová kost).

III. etapa (pozdější úpravy)

Přednášková místnost

Monochromní výmalby, obklady stěn umakartovými olištovanými deskami - užitkové vybavení přednáškového sálu.

Průběžná chodba I. NP

Monochromní výmalby spojnými s běžnou údržbou

Vstupní vestibul

Monochromní výmalby spojnými s běžnou údržbou. Spojovací dveře – opakování světlých nátěrů. (lomené bílé).

VII. DOPORUČENÍ K OBNOVĚ A NÁVRH BAREVNOSTI.

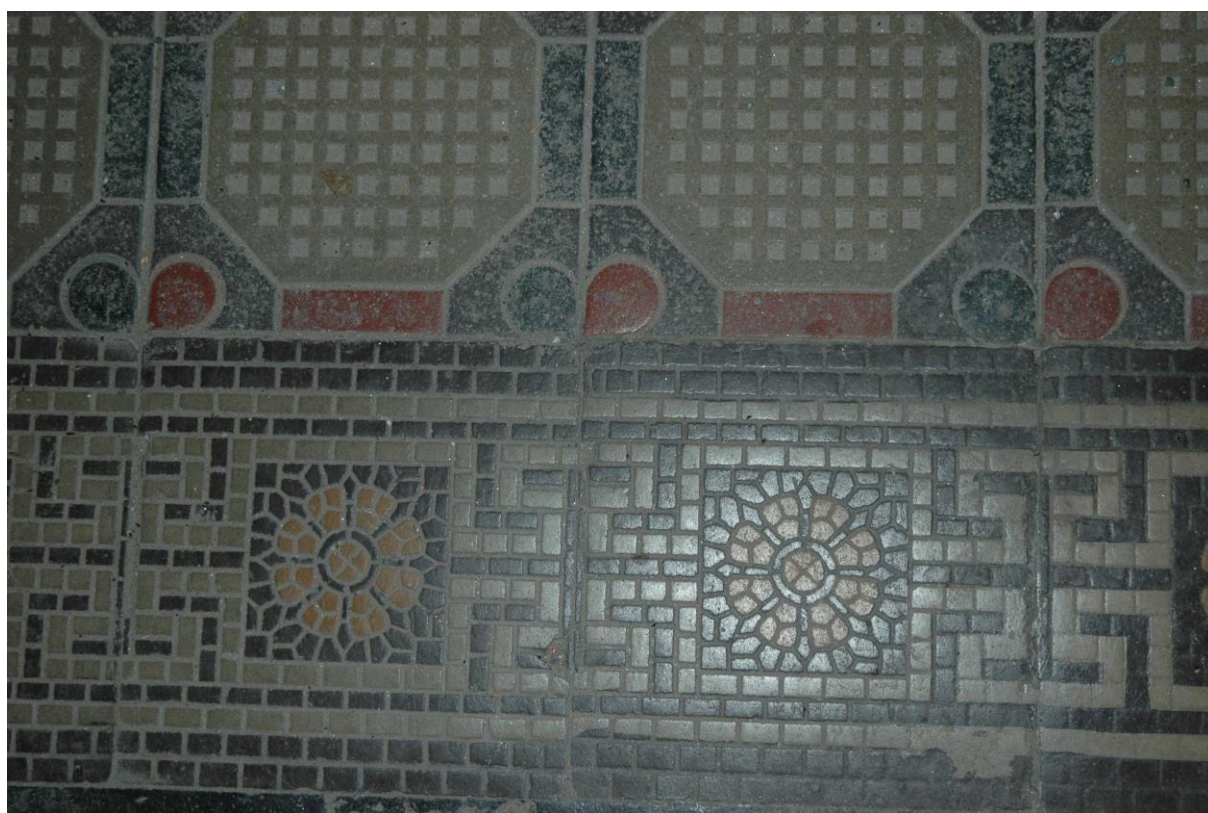
Při obnově interiéru doporučuji:

Přednášková místnost

Při stavebních pracích spojených s modernizací interiéru doporučuji ponechat soudržné omítkové vrstvy, tzn. neodstraňovat na zdivo. K vedení tras elektroinstalací je možné využít v maximální možné míře tras již vzniklých, nové trasy doporučuji minimalizovat, tj. prořezávat v nezbytné nutné šířce.

Průběžná chodba I. NP a vstupní vestibul.

Při barevném řešení prostor je možno vycházet inspirativně z barevnosti dochované dlažby a případně akcentovat jemným barevným odlišením tektoniku obou navazujících prostorů. Barevnost dveří doporučuji přizpůsobit tomuto novému řešení. Návrat k primární tmavě hnědé úpravě krycím nátěrem pochopitelně nevylučuji.

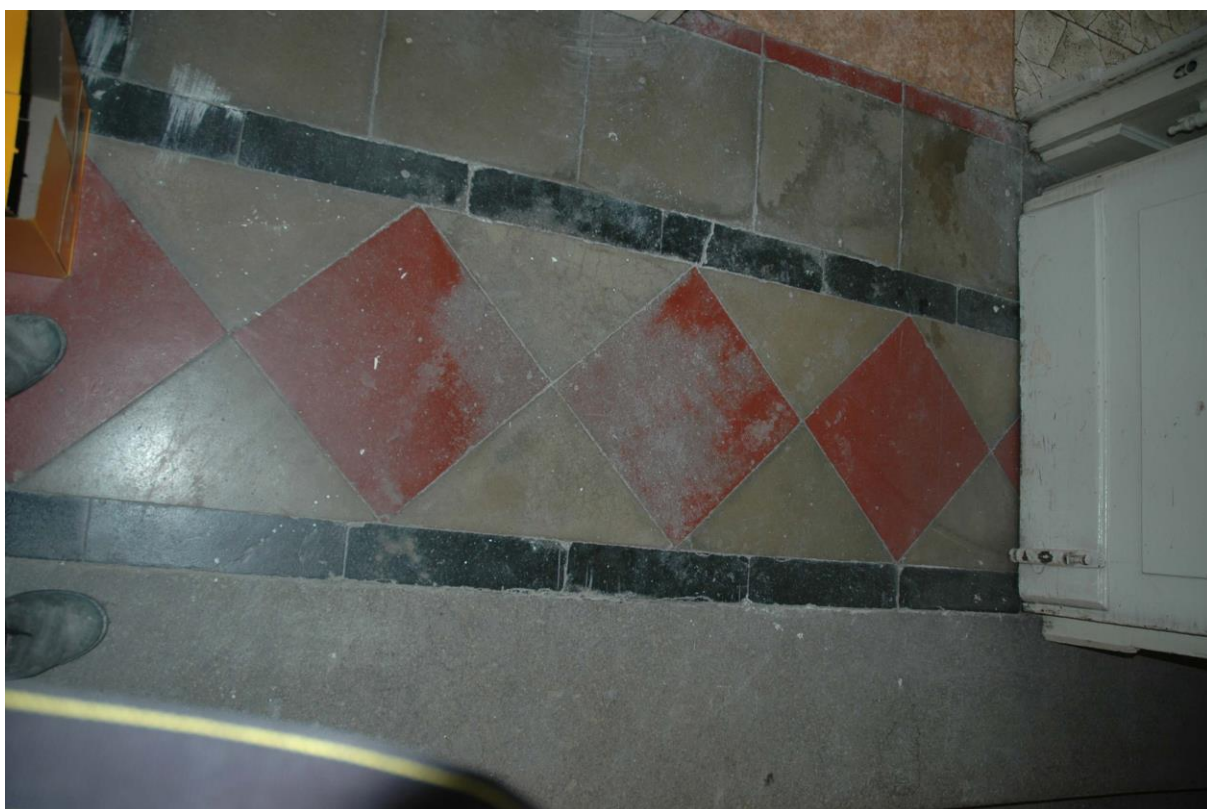

Detaily dekorativní barevné dlažby vestibulu

Do plochy stropu vestibulu doporučuji preventivně neplánovat žádné invazivní zásahy. Před zahájením prací a po postavení lešení ve vestibulu doporučuji pro zajímavost doplnit sondážní průzkum v ploše stropu. Tento doplňující průzkum, provedený pouze z hlediska poznání a doplnění nálezové situace historického vzhledu by byl pochopitelně proveden z mé strany zdarma a nálezová situace by již neměla ovlivnit navržený koncept úprav.

Detaily dekorativní barevné dlažby vestibulu

Detaily dekorativní barevné dlažby vestibulu a patrně i průběžné chodby, v současnosti překryté linoleem.

Zpracovala: Zoja Matulíková, březen 2017